Επίσημη Εφημερίδα
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

EL
Σειρά C

C/2025/3982

20.8.2025

ΣΥΣΤΑΣΗ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ

της 8ης Ιουλίου 2025

σχετικά με την οικονομική, κοινωνική, διαρθρωτική και δημοσιονομική πολιτική και την πολιτική απασχόλησης της Ελλάδας

(C/2025/3982)

ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ,

Έχοντας υπόψη τη Συνθήκη για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, και ιδίως το άρθρο 121 παράγραφος 2 και το άρθρο 148 παράγραφος 4,

Έχοντας υπόψη τον κανονισμό (ΕΕ) 2024/1263 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 29ης Απριλίου 2024, σχετικά με τον αποτελεσματικό συντονισμό των οικονομικών πολιτικών και την πολυμερή δημοσιονομική εποπτεία και την κατάργηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1466/97 του Συμβουλίου [1], και ιδίως το άρθρο 3 παράγραφος 3,

Έχοντας υπόψη τον κανονισμό (ΕΕ) αριθ. 1176/2011 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 16ης Νοεμβρίου 2011, σχετικά με την πρόληψη και τη διόρθωση των υπερβολικών μακροοικονομικών ανισορροπιών [2], και ιδίως το άρθρο 6 παράγραφος 1,

Έχοντας υπόψη τη σύσταση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής,

Έχοντας υπόψη τα ψηφίσματα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου,

Έχοντας υπόψη τα συμπεράσματα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου,

Έχοντας υπόψη τη γνώμη της Επιτροπής Απασχόλησης,

Έχοντας υπόψη τη γνώμη της Οικονομικής και Δημοσιονομικής Επιτροπής,

Έχοντας υπόψη τη γνώμη της Επιτροπής Κοινωνικής Προστασίας,

Έχοντας υπόψη τη γνώμη της Επιτροπής Οικονομικής Πολιτικής,

Εκτιμώντας τα ακόλουθα:

Γενικές παρατηρήσεις

(1) Ο κανονισμός (ΕΕ) 2024/1263, που άρχισε να ισχύει στις 30 Απριλίου 2024, προσδιορίζει τους στόχους του πλαισίου οικονομικής διακυβέρνησης, το οποίο έχει ως στόχο να προωθούνται τα υγιή και βιώσιμα δημόσια οικονομικά, η βιώσιμη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη και η ανθεκτικότητα μέσω μεταρρυθμίσεων και επενδύσεων, καθώς και να προλαμβάνονται τα υπερβολικά δημοσιονομικά ελλείμματα. Ο κανονισμός ορίζει ότι το Συμβούλιο και η Επιτροπή ασκούν πολυμερή εποπτεία στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου σύμφωνα με τους στόχους και τις απαιτήσεις που ορίζονται στη ΣΛΕΕ. Το Ευρωπαϊκό Εξάμηνο περιλαμβάνει, συγκεκριμένα, τη διατύπωση και την εποπτεία της εφαρμογής των ειδικών ανά χώρα συστάσεων. Ο κανονισμός προωθεί επίσης την ανάληψη ιδίας ευθύνης σε εθνικό επίπεδο για τη δημοσιονομική πολιτική και τονίζει τη μεσοπρόθεσμη εστίασή της, σε συνδυασμό με πιο αποτελεσματική και πιο συνεκτική επιβολή. Κάθε κράτος μέλος πρέπει να υποβάλει στο Συμβούλιο και την Επιτροπή εθνικό μεσοπρόθεσμο δημοσιονομικό-διαρθρωτικό σχέδιο που περιέχει τις δημοσιονομικές, μεταρρυθμιστικές και επενδυτικές δεσμεύσεις του, για χρονικό διάστημα τεσσάρων ή πέντε ετών, ανάλογα με τη διάρκεια της εθνικής νομοθετικής περιόδου. Η πορεία των καθαρών δαπανών [3] στα εν λόγω σχέδια οφείλει να πληροί τις απαιτήσεις του κανονισμού, συμπεριλαμβανομένων των απαιτήσεων για θέση ή διατήρηση του χρέους γενικής κυβέρνησης σε αξιόπιστα καθοδική πορεία έως το πέρας της περιόδου προσαρμογής ή για διατήρησή του σε συνετά επίπεδα κάτω από το 60 % του ακαθάριστου εγχώριου προϊόντος (ΑΕΠ), καθώς και για μείωση και/ή διατήρηση του ελλείμματος γενικής κυβέρνησης κάτω από την τιμή αναφοράς του 3 % του ΑΕΠ που ορίζει η Συνθήκη, σε μεσοπρόθεσμο ορίζοντα. Όταν κράτος μέλος δεσμεύεται να υλοποιήσει ένα κατάλληλο σύνολο μεταρρυθμίσεων και επενδύσεων σύμφωνα με τα κριτήρια που περιγράφονται στον κανονισμό, η περίοδος προσαρμογής μπορεί να παραταθεί κατά έως και τρία έτη.

[1] ΕΕ L, 2024/1263, 30.4.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1263/oj.
[2] ΕΕ L 306 της 23.11.2011, σ. 25, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2011/1176/oj.
[3] Οι καθαρές δαπάνες όπως ορίζονται στο άρθρο 2 σημείο 2) του κανονισμού (ΕΕ) 2024/1263: «καθαρές δαπάνες»: οι κρατικές δαπάνες μετά την αφαίρεση i) των δαπανών για τόκους· ii) των μέτρων διακριτικής ευχέρειας στο σκέλος των εσόδων· iii) των δαπανών για προγράμματα της Ένωσης που καλύπτονται στο σύνολό τους από ενωσιακά κονδύλια· iv) των εθνικών δαπανών για τη συγχρηματοδότηση προγραμμάτων που χρηματοδοτούνται από την Ένωση· v) των κυκλικών στοιχείων των δαπανών για επιδόματα ανεργίας· και vi) των έκτακτων και άλλων προσωρινών μέτρων.

(2) Ο κανονισμός (ΕΕ) 2021/241 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου ([4]), με τον οποίο θεσπίστηκε ο μηχανισμός ανάκαμψης και ανθεκτικότητας (στο εξής: ΜΑΑ), άρχισε να ισχύει στις 19 Φεβρουαρίου 2021. Ο ΜΑΑ παρέχει χρηματοδοτική στήριξη στα κράτη μέλη, με την οποία επιτυγχάνεται δημοσιονομική ώθηση χρηματοδοτούμενη από την Ένωση, για την υλοποίηση μεταρρυθμίσεων και επενδύσεων. Σύμφωνα με τις προτεραιότητες του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου για τον συντονισμό των οικονομικών πολιτικών, ο ΜΑΑ ενισχύει την οικονομική και κοινωνική ανάκαμψη, αποτελώντας παράλληλα την κινητήρια δύναμη για βιώσιμες μεταρρυθμίσεις και επενδύσεις, προωθώντας ιδίως την πράσινη και την ψηφιακή μετάβαση και καθιστώντας τις οικονομίες των κρατών μελών πιο ανθεκτικές. Συμβάλλει επίσης στην ενίσχυση των δημόσιων οικονομικών και στην τόνωση της ανάπτυξης και της δημιουργίας θέσεων εργασίας μεσοπρόθεσμα και μακροπρόθεσμα, στη βελτίωση της εδαφικής συνοχής εντός της Ένωσης και στη στήριξη της συνεχιζόμενης εφαρμογής του ευρωπαϊκού πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων.

(3) Ο κανονισμός (ΕΕ) 2023/435 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου ([5]) (στο εξής: κανονισμός REPowerEU), ο οποίος εκδόθηκε στις 27 Φεβρουαρίου 2023, αποσκοπεί στη σταδιακή κατάργηση της εξάρτησης της Ένωσης από τις εισαγωγές ρωσικών ορυκτών καυσίμων. Με τον τρόπο αυτόν βοηθά να επιτευχθεί ενεργειακή ασφάλεια και να διαφοροποιηθεί ο ενεργειακός εφοδιασμός της Ένωσης, αυξάνοντας παράλληλα την αξιοποίηση των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, τις ικανότητες αποθήκευσης ενέργειας και την ενεργειακή απόδοση. Η Ελλάδα πρόσθεσε ένα νέο κεφάλαιο για το REPowerEU στο οικείο εθνικό σχέδιο ανάκαμψης και ανθεκτικότητας, με στόχο τη χρηματοδότηση καίριων μεταρρυθμίσεων και επενδύσεων που θα συμβάλουν στην επίτευξη των στόχων του REPowerEU.

(4) Στις 27 Απριλίου 2021 η Ελλάδα υπέβαλε στην Επιτροπή το οικείο εθνικό σχέδιο ανάκαμψης και ανθεκτικότητας, σύμφωνα με το άρθρο 18 παράγραφος 1 του κανονισμού (ΕΕ) 2021/241. Δυνάμει του άρθρου 19 του εν λόγω κανονισμού, η Επιτροπή αξιολόγησε τη συνάφεια, την αποτελεσματικότητα, την αποδοτικότητα και τη συνοχή του σχεδίου ανάκαμψης και ανθεκτικότητας, σύμφωνα με τις κατευθυντήριες γραμμές αξιολόγησης που καθορίζονται στο παράρτημα V. Στις 13 Ιουλίου 2021 το Συμβούλιο εξέδωσε την εκτελεστική απόφασή του για την έγκριση της αξιολόγησης του σχεδίου ανάκαμψης και ανθεκτικότητας της Ελλάδας ([6]), η οποία τροποποιήθηκε στις 7 Δεκεμβρίου 2023 δυνάμει του άρθρου 18 παράγραφος 2 με σκοπό να επικαιροποιηθεί η μέγιστη χρηματοδοτική συνεισφορά για μη επιστρεπτέα χρηματοδοτική στήριξη, καθώς και να συμπεριληφθεί το κεφάλαιο για το REPowerEU ([7]). Η αποδέσμευση των δόσεων εξαρτάται από την έκδοση απόφασης της Επιτροπής, σύμφωνα με το άρθρο 24 παράγραφος 5, που να δηλώνει ότι η Ελλάδα έχει επιτύχει ικανοποιητικά τα σχετικά ορόσημα και τους στόχους που έχουν καθοριστεί στην εκτελεστική απόφαση του Συμβουλίου. Η ικανοποιητική επίτευξη προϋποθέτει ότι δεν έχει αναιρεθεί η επίτευξη των προηγούμενων οροσήμων και στόχων για την ίδια μεταρρύθμιση ή επένδυση.

(5) Στις 21 Ιανουαρίου 2025 το Συμβούλιο, βάσει σύστασης της Επιτροπής, εξέδωσε σύσταση για την έγκριση του εθνικού μεσοπρόθεσμου δημοσιονομικού-διαρθρωτικού σχεδίου της Ελλάδας ([8]). Το σχέδιο υποβλήθηκε σύμφωνα με το άρθρο 11 και το άρθρο 36 παράγραφος 1 στοιχείο α) του κανονισμού (ΕΕ) 2024/1263, καλύπτει την περίοδο από το 2025 έως το 2028 και παρουσιάζει δημοσιονομική προσαρμογή σε διάστημα τεσσάρων ετών.

(6) Στις 26 Νοεμβρίου 2024 η Επιτροπή εξέδωσε γνώμη σχετικά με το σχέδιο δημοσιονομικού προγράμματος 2025 της Ελλάδας. Την ίδια ημερομηνία, βάσει του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1176/2011, η Επιτροπή ενέκρινε την έκθεση του μηχανισμού επαγρύπνησης 2025, στην οποία η Ελλάδα συγκαταλέγεται μεταξύ των κρατών μελών για τα οποία απαιτείται εμπεριστατωμένη επισκόπηση. Η Επιτροπή ενέκρινε επίσης σύσταση για σύσταση του Συμβουλίου σχετικά με την οικονομική πολιτική της ζώνης του ευρώ και πρόταση σχετικά με την κοινή έκθεση για την απασχόληση 2025, όπου αναλύεται η εφαρμογή των κατευθυντήριων γραμμών για την απασχόληση και των αρχών του ευρωπαϊκού πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων. Το Συμβούλιο εξέδωσε τη σύσταση σχετικά με την οικονομική πολιτική της ζώνης του ευρώ ([9]) στις 13 Μαΐου 2025 και την κοινή έκθεση για την απασχόληση στις 10 Μαρτίου 2025.

(7) Στις 29 Ιανουαρίου 2025 η Επιτροπή δημοσίευσε την Πυξίδα Ανταγωνιστικότητας, ένα στρατηγικό πλαίσιο που αποσκοπεί στην ενίσχυση της παγκόσμιας ανταγωνιστικότητας της ΕΕ κατά την επόμενη πενταετία. Σε αυτήν προσδιορίζονται οι τρεις επιταγές μετασχηματισμού της βιώσιμης οικονομικής ανάπτυξης: i) καινοτομία· ii) απανθρακοποίηση και ανταγωνιστικότητα· και iii) ασφάλεια. Για να γεφυρωθεί το χάσμα καινοτομίας η ΕΕ έχει ως στόχο να ενισχύσει τη βιομηχανική καινοτομία,

([4]) Κανονισμός (ΕΕ) 2021/241 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 12ης Φεβρουαρίου 2021, για τη θέσπιση του μηχανισμού ανάκαμψης και ανθεκτικότητας (ΕΕ L 57 της 18.2.2021, σ. 17, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/241/oj).

([5]) Κανονισμός (ΕΕ) 2023/435 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 27ης Φεβρουαρίου 2023, για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΕ) 2021/241 όσον αφορά τα κεφάλαια για το REPowerEU στα σχέδια ανάκαμψης και ανθεκτικότητας και για την τροποποίηση των κανονισμών (ΕΕ) αριθ. 1303/2013, (ΕΕ) 2021/1060 και (ΕΕ) 2021/1755 και της οδηγίας 2003/87/ΕΚ (ΕΕ L 63 της 28.2.2023, σ. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2023/435/oj).

([6]) Εκτελεστική απόφαση του Συμβουλίου, της 13ης Ιουλίου 2021, για την έγκριση της αξιολόγησης του σχεδίου ανάκαμψης και ανθεκτικότητας της Ελλάδας (ST 10152/2021).

([7]) Εκτελεστική απόφαση του Συμβουλίου, της 7ης Δεκεμβρίου 2023, για την τροποποίηση της εκτελεστικής απόφασης της 13ης Ιουλίου 2021 σχετικά με την έγκριση της αξιολόγησης του σχεδίου ανάκαμψης και ανθεκτικότητας της Ελλάδας (ST 15831/2023).

([8]) Σύσταση του Συμβουλίου, της 21ης Ιανουαρίου 2025, για την έγκριση του εθνικού μεσοπρόθεσμου δημοσιονομικού-διαρθρωτικού σχεδίου της Ελλάδας (ΕΕ C, C/2025/661, 10.2.2025, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2025/661/oj).

([9]) Σύσταση του Συμβουλίου, της 13ης Μαΐου 2025, σχετικά με την οικονομική πολιτική της ζώνης του ευρώ (ΕΕ C, C/2025/2782, 22.5.2025, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2025/2782/oj).

να στηρίξει την ανάπτυξη νεοφυών επιχειρήσεων μέσω πρωτοβουλιών όπως η στρατηγική της ΕΕ για τις νεοφυείς επιχειρήσεις και την επέκτασή τους, και να προωθήσει την υιοθέτηση προηγμένων τεχνολογιών όπως η τεχνητή νοημοσύνη και η κβαντική υπολογιστική. Στο πλαίσιο της επιδίωξης μιας πιο πράσινης οικονομίας, η Επιτροπή παρουσίασε ένα ολοκληρωμένο σχέδιο δράσης για την οικονομικά προσιτή ενέργεια και μια συμφωνία για καθαρή βιομηχανία, διασφαλίζοντας ότι η μετάβαση στην καθαρή ενέργεια θα παραμείνει οικονομικά αποδοτική και φιλική προς την ανταγωνιστικότητα, ιδίως για τους ενεργοβόρους τομείς, και θα αποτελεί μοχλό ανάπτυξης. Για να μειωθούν οι υπερβολικές εξαρτήσεις και να αυξηθεί η ασφάλεια η Ένωση δεσμεύτηκε να ενισχύσει τις παγκόσμιες εμπορικές εταιρικές σχέσεις, να διαφοροποιήσει τις αλυσίδες εφοδιασμού και να διασφαλίσει την πρόσβαση σε κρίσιμες πρώτες ύλες και καθαρές πηγές ενέργειας. Οι προτεραιότητες αυτές υποστηρίζονται από οριζόντιους παράγοντες διευκόλυνσης, δηλαδή την κανονιστική απλούστευση, την εμβάθυνση της ενιαίας αγοράς, τη χρηματοδότηση της ανταγωνιστικότητας και μιας Ένωσης Αποταμιεύσεων και Επενδύσεων, την προώθηση δεξιοτήτων και ποιοτικών θέσεων εργασίας, και τον καλύτερο συντονισμό των πολιτικών της ΕΕ. Η Πυξίδα Ανταγωνιστικότητας ευθυγραμμίζεται με το Ευρωπαϊκό Εξάμηνο, διασφαλίζοντας ότι οι οικονομικές πολιτικές των κρατών μελών συνάδουν με τους στρατηγικούς στόχους της Επιτροπής, ώστε να δημιουργείται μια ενοποιημένη προσέγγιση όσον αφορά την οικονομική διακυβέρνηση που να προωθεί τη βιώσιμη ανάπτυξη, την καινοτομία και την ανθεκτικότητα σε ολόκληρη την Ένωση.

(8) Το 2025 το Ευρωπαϊκό Εξάμηνο για τον συντονισμό των οικονομικών πολιτικών εξακολουθεί να εξελίσσεται παράλληλα με την εφαρμογή του ΜΑΑ. Η πλήρης εφαρμογή των σχεδίων ανάκαμψης και ανθεκτικότητας εξακολουθεί να είναι απαραίτητη για την υλοποίηση των προτεραιοτήτων πολιτικής στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου, δεδομένου ότι τα σχέδια συμβάλλουν στην αποτελεσματική αντιμετώπιση του συνόλου ή σημαντικού υποσυνόλου των προκλήσεων που προσδιορίζονται στις σχετικές ειδικές ανά χώρα συστάσεις που εκδόθηκαν τα προηγούμενα έτη. Οι εν λόγω ειδικές ανά χώρα συστάσεις παραμένουν εξίσου σημαντικές για την αξιολόγηση των τροποποιημένων σχεδίων ανάκαμψης και ανθεκτικότητας σύμφωνα με το άρθρο 21 του κανονισμού (ΕΕ) 2021/241.

(9) Οι ειδικές ανά χώρα συστάσεις 2025 καλύπτουν τις βασικές προκλήσεις οικονομικής πολιτικής οι οποίες δεν αντιμετωπίζονται επαρκώς από τα μέτρα που περιλαμβάνονται στα σχέδια ανάκαμψης και ανθεκτικότητας, λαμβανομένων υπόψη των σχετικών προκλήσεων που προσδιορίζονται στις ειδικές ανά χώρα συστάσεις για την περίοδο 2019-2024.

(10) Στις 4 Ιουνίου 2025 η Επιτροπή δημοσίευσε την έκθεση χώρας 2025 για την Ελλάδα. Αξιολόγησε την πρόοδο της Ελλάδας όσον αφορά την εφαρμογή των σχετικών ειδικών για τη χώρα συστάσεων και προέβη σε απολογισμό της υλοποίησης του σχεδίου ανάκαμψης και ανθεκτικότητας της Ελλάδας. Με βάση την ανάλυση αυτή, στην έκθεση χώρας προσδιορίζονται οι πλέον πιεστικές προκλήσεις που αντιμετωπίζει η Ελλάδα. Αξιολόγησε επίσης την πρόοδο της Ελλάδας όσον αφορά την υλοποίηση του ευρωπαϊκού πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων και την επίτευξη των πρωταρχικών στόχων της Ένωσης για το 2030 ως προς την απασχόληση, τις δεξιότητες και τη μείωση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού, καθώς και την πρόοδο όσον αφορά την επίτευξη των Στόχων Βιώσιμης Ανάπτυξης των Ηνωμένων Εθνών.

(11) Η Επιτροπή διενήργησε εμπεριστατωμένη επισκόπηση βάσει του άρθρου 5 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1176/2011 για την Ελλάδα. Τα κύρια πορίσματα της αξιολόγησης των μακροοικονομικών ευπαθειών της Ελλάδας από την Επιτροπή για τους σκοπούς του εν λόγω κανονισμού δημοσιεύτηκαν στις 13 Μαΐου 2025 ([10]). Στις 4 Ιουνίου 2025 η Επιτροπή κατέληξε στο συμπέρασμα ότι η Ελλάδα αντιμετωπίζει μακροοικονομικές ανισορροπίες. Ειδικότερα, η Ελλάδα αντιμετωπίζει ευπάθειες που σχετίζονται με το υψηλό δημόσιο και εξωτερικό χρέος, τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια και την ανεργία, που συνεχίζουν να υποχωρούν, ενώ το έλλειμμα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών παραμένει σε υψηλά επίπεδα. Ο δείκτης του δημόσιου χρέους προς το ΑΕΠ μειώθηκε σημαντικά και το 2024, αλλά, παρά τις συνεχείς μειώσεις, παραμένει ο υψηλότερος στην ΕΕ. Τα δημοσιονομικά πλεονάσματα σε συνδυασμό με την αύξηση του ΑΕΠ αναμένεται να διασφαλίσουν τη συνέχιση της μείωσης του χρέους. Το έλλειμμα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών αυξήθηκε οριακά το 2024, πολύ πάνω από το προπανδημικό επίπεδο, και αναμένεται να παραμείνει αμετάβλητο σε υψηλά επίπεδα φέτος και το επόμενο έτος. Η καθαρή διεθνής επενδυτική θέση βελτιώθηκε περαιτέρω το 2024, αν και παραμένει η πιο αρνητική στην ΕΕ, και δεν αναμένεται να βελτιωθεί σημαντικά περαιτέρω λόγω των μεγάλων ελλειμμάτων του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών και των ασταθών επιδράσεων παρονομαστή. Η αγορά εργασίας εξακολουθεί να βελτιώνεται· το ποσοστό ανεργίας έχει μειωθεί σημαντικά (από την κορύφωσή του στο 27,8 % το 2013 σε 10,1 % το 2024), αλλά εξακολουθεί να είναι υψηλό. Το απόθεμα των μη εξυπηρετούμενων δανείων στους ισολογισμούς των τραπεζών μειώθηκε περαιτέρω το 2024, αλλά η εξυγίανση των μη εξυπηρετούμενων δανείων που διακρατούνται από διαχειριστές προχωρά ακόμη με βραδείς ρυθμούς, συνεχίζοντας να επιβαρύνει τους ισολογισμούς των επιχειρήσεων και των νοικοκυριών. Η Ελλάδα έχει σημειώσει σημαντική πρόοδο σε επίπεδο πολιτικής όσον αφορά την αντιμετώπιση των ευπαθειών της. Το 2024 ελήφθησαν μέτρα για να βελτιωθεί η είσπραξη των φόρων και να στηριχθεί περαιτέρω η αναγκαστική είσπραξη παλαιότερων μη εξυπηρετούμενων δανείων. Σημειώθηκε πρόοδος και στον δικαστικό τομέα. Η διατήρηση της δυναμικής των μεταρρυθμίσεων στο πλαίσιο του σχεδίου ανάκαμψης και ανθεκτικότητας και πέραν αυτού παραμένει καίριας σημασίας για την αντιμετώπιση των διαρθρωτικών αδυναμιών της οικονομίας, ενώ και η αύξηση της παραγωγικότητας είναι καίριας σημασίας για την ενίσχυση των μακροπρόθεσμων αναπτυξιακών προοπτικών, πράγμα που θα διευκολύνει την εξομάλυνση των ανισορροπιών.

([10]) SWD(2025) 70 final.

Αξιολόγηση της ετήσιας έκθεσης προόδου

(12) Στις 21 Ιανουαρίου 2025 το Συμβούλιο συνέστησε τους ακόλουθους μέγιστους ρυθμούς αύξησης των καθαρών δαπανών για την Ελλάδα: 3,7 % το 2025, 3,6 % το 2026, 3,1 % το 2027 και 3,0 % το 2028, που αντιστοιχούν στους μέγιστους σωρευτικούς ρυθμούς ανάπτυξης που υπολογίστηκαν με το 2023 ως έτος αναφοράς, ήτοι 6,5 % το 2025, 10,3 % το 2026, 13,7 % το 2027 και 17,1 % το 2028. Στις 30 Απριλίου 2025 η Ελλάδα υπέβαλε την ετήσια έκθεση προόδου της ([11]) σχετικά με την τήρηση των συνιστώμενων μέγιστων ρυθμών αύξησης των καθαρών δαπανών και την υλοποίηση μεταρρυθμίσεων και επενδύσεων που ανταποκρίνονται στις κύριες προκλήσεις οι οποίες προσδιορίζονται στις ειδικές ανά χώρα συστάσεις του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου. Η ετήσια έκθεση προόδου αντικατοπτρίζει επίσης την εξαμηνιαία έκθεση της Ελλάδας σχετικά με την πρόοδο που έχει σημειωθεί όσον αφορά την υλοποίηση του οικείου σχεδίου ανάκαμψης και ανθεκτικότητας σύμφωνα με το άρθρο 27 του κανονισμού (ΕΕ) 2021/241.

(13) Ο επιθετικός πόλεμος της Ρωσίας κατά της Ουκρανίας και οι επιπτώσεις του αποτελούν πρόκληση για την ίδια την ύπαρξη της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η Επιτροπή συνέστησε στα κράτη μέλη να ενεργοποιήσουν την εθνική ρήτρα διαφυγής του συμφώνου Σταθερότητας και Ανάπτυξης με συντονισμένο τρόπο για να στηρίξουν τις προσπάθειες της ΕΕ να επιτύχει ταχεία και σημαντική αύξηση των αμυντικών δαπανών, και η πρόταση αυτή έγινε δεκτή με ικανοποίηση από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της 6ης Μαρτίου 2025. Κατόπιν αιτήματος της Ελλάδας στις 29 Απριλίου 2025, στις 8 Ιουλίου 2025 το Συμβούλιο, κατόπιν σύστασης της Επιτροπής, εξέδωσε σύσταση με την οποία επιτρέπει στην Ελλάδα να αποκλίνει από τους συνιστώμενους μέγιστους ρυθμούς αύξησης των καθαρών δαπανών και να τους υπερβεί ([12]).

(14) Με βάση στοιχεία επικυρωμένα από την Eurostat ([13]), το ισοζύγιο της γενικής κυβέρνησης της Ελλάδας αυξήθηκε από έλλειμμα 1,4 % του ΑΕΠ το 2023 σε πλεόνασμα 1,3 % το 2024, ενώ το χρέος γενικής κυβέρνησης υποχώρησε από 163,9 % του ΑΕΠ στα τέλη του 2023 σε 153,6 % στα τέλη του 2024. Σύμφωνα με τους υπολογισμούς της Επιτροπής, οι εξελίξεις αυτές αντιστοιχούν σε ρυθμό αύξησης των καθαρών δαπανών - 0,3 % το 2024. Στην ετήσια έκθεση προόδου 2025, η Ελλάδα εκτιμά την αύξηση των καθαρών δαπανών και το 2024 σε - 0,3 %. Με βάση τις εκτιμήσεις της Επιτροπής, ο δημοσιονομικός προσανατολισμός ([14]), ο οποίος περιλαμβάνει τις δαπάνες που χρηματοδοτούνται σε εθνικό και σε ενωσιακό επίπεδο, ήταν συσταλτικός, ίσος με 1,5 % του ΑΕΠ, το 2024.

(15) Σύμφωνα με την ετήσια έκθεση προόδου, στο μακροοικονομικό σενάριο στο οποίο στηρίζονται οι δημοσιονομικές προβολές της Ελλάδας προβλέπεται αύξηση του πραγματικού ΑΕΠ ύψους 2,3 % το 2025, ενώ ο πληθωρισμός βάσει του ΕνΔΤΚ προβλέπεται να διαμορφωθεί σε 2,4 % το 2025. Σύμφωνα με τις εαρινές προβλέψεις 2025 της Επιτροπής, το πραγματικό ΑΕΠ θα αυξηθεί κατά 2,3 % το 2025 και κατά 2,2 % το 2026, και ο πληθωρισμός βάσει του ΕνΔΤΚ θα διαμορφωθεί σε 2,8 % το 2025 και 2,3 % το 2026.

(16) Στην ετήσια έκθεση προόδου, το πλεόνασμα της γενικής κυβέρνησης αναμένεται να μειωθεί σε 0,1 % του ΑΕΠ το 2025, ενώ ο λόγος του χρέους γενικής κυβέρνησης προς το ΑΕΠ αναμένεται να μειωθεί σε 145,7 % έως τα τέλη του 2025. Οι εξελίξεις αυτές αντιστοιχούν σε αύξηση των καθαρών δαπανών κατά 4,5 % το 2025. Στις εαρινές προβλέψεις 2025 της Επιτροπής το πλεόνασμα της γενικής κυβέρνησης υπολογίζεται στο 0,7 % του ΑΕΠ το 2025. Η μείωση του πλεονάσματος το 2025 αντικατοπτρίζει κυρίως την προγραμματισμένη μείωση του συντελεστή εισφορών κοινωνικής ασφάλισης κατά 1 εκατοστιαία μονάδα και την αύξηση των μισθών του δημόσιου τομέα, καθώς και τη νέα δέσμη μέτρων, ύψους 0,5 % του ΑΕΠ, που ανακοινώθηκε μετά τη δημοσίευση του δημοσιονομικού αποτελέσματος του 2024 και περιλαμβάνει, μεταξύ άλλων, την επιστροφή του ενοικίου ενός μηνός στους ενοικιαστές που βρίσκονται κάτω από ένα εισοδηματικό όριο, ένα μόνιμο κοινωνικό επίδομα για ευάλωτα άτομα και ετήσια αύξηση του εθνικού προϋπολογισμού επενδύσεων κατά 500 εκατ. EUR. Σύμφωνα με τους υπολογισμούς της Επιτροπής, οι εξελίξεις αυτές αντιστοιχούν σε αύξηση των καθαρών δαπανών κατά 4,2 % το 2025. Η διαφορά μεταξύ του ισοζυγίου της γενικής κυβέρνησης που προβλέπεται από την Επιτροπή και εκείνου που προβλέπεται από την Ελλάδα μπορεί να αποδοθεί στις υψηλότερες εισφορές κοινωνικής ασφάλισης και στις χαμηλότερες δαπάνες για μισθούς, συντάξεις και παροχές κοινωνικής πρόνοιας που προβλέπονται στις εαρινές προβλέψεις 2025 της Επιτροπής. Εν προκειμένω, αντικατοπτρίζεται η ενσωμάτωση, στις προβλέψεις του τρέχοντος έτους, τόσο των υπεραποδόσεων στις εισφορές κοινωνικής ασφάλισης όσο και της υποεκτέλεσης των δαπανών που παρατηρήθηκε τα προηγούμενα έτη. Τα αποτελέσματα αυτά αντισταθμίζονται εν μέρει από τα χαμηλότερα έσοδα από άμεσους φόρους που επίσης προβλέπονται στις εαρινές προβλέψεις 2025 της Επιτροπής. Με βάση τις εκτιμήσεις της Επιτροπής, ο δημοσιονομικός προσανατολισμός, ο οποίος περιλαμβάνει τις δαπάνες που χρηματοδοτούνται σε εθνικό και σε ενωσιακό επίπεδο, προβλέπεται να είναι επεκτατικός, ίσος με 0,8 % του ΑΕΠ, το 2025. Ο λόγος του χρέους γενικής κυβέρνησης προς το ΑΕΠ αναμένεται να μειωθεί στο 146,6 % έως τα τέλη του 2025. Η μείωση του λόγου του χρέους προς το ΑΕΠ το 2025 αντικατοπτρίζει κυρίως την αύξηση του ονομαστικού ΑΕΠ, καθώς και το προβλεπόμενο δημοσιονομικό πλεόνασμα.

([11]) Οι ετήσιες εκθέσεις προόδου για το 2025 είναι διαθέσιμες στη διεύθυνση: https://economy-finance.ec.europa.eu/economic-and-fiscal-governance/stability-and-growth-pact/preventive-arm/annual-progress-reports_en.

([12]) Σύσταση του Συμβουλίου, της 8ης Ιουλίου 2025, που επιτρέπει στην Ελλάδα να αποκλίνει από τους μέγιστους ρυθμούς αύξησης των καθαρών δαπανών οι οποίοι καθορίζονται από το Συμβούλιο δυνάμει του κανονισμού (ΕΕ) 2024/1263 (Ενεργοποίηση της εθνικής ρήτρας διαφυγής) (ΕΕ C, C/2025/3965, 20.8.2025, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2025/3965/oj).

([13]) Eurostat – Δείκτες ευρώ, 22.4.2025.

([14]) Ο δημοσιονομικός προσανατολισμός ορίζεται ως μέτρο της ετήσιας μεταβολής της υποκείμενης δημοσιονομικής θέσης της γενικής κυβέρνησης. Αποσκοπεί στην αξιολόγηση της οικονομικής ώθησης που απορρέει από τις δημοσιονομικές πολιτικές, τόσο αυτές που χρηματοδοτούνται σε εθνικό επίπεδο όσο και αυτές που χρηματοδοτούνται από τον προϋπολογισμό της ΕΕ. Ο δημοσιονομικός προσανατολισμός μετράται ως η διαφορά μεταξύ i) της μεσοπρόθεσμης δυνητικής ανάπτυξης και ii) της μεταβολής των πρωτογενών δαπανών, εκτός των μέτρων διακριτικής ευχέρειας στο σκέλος των εσόδων και συμπεριλαμβανομένων των δαπανών που χρηματοδοτούνται με μη επιστρεπτέα στήριξη (επιχορηγήσεις) από τον μηχανισμό ανάκαμψης και ανθεκτικότητας και άλλα ταμεία της Ένωσης.

(17) Δαπάνες γενικής κυβέρνησης ύψους 1,7 % του ΑΕΠ αναμένεται να χρηματοδοτηθούν με μη επιστρεπτέα στήριξη («επιχορηγήσεις») από τον μηχανισμό ανάκαμψης και ανθεκτικότητας το 2025, έναντι 1,0 % του ΑΕΠ το 2024, σύμφωνα με τις εαρινές προβλέψεις 2025 της Επιτροπής. Οι δαπάνες που χρηματοδοτούνται από τη μη επιστρεπτέα στήριξη του μηχανισμού ανάκαμψης και ανθεκτικότητας καθιστούν δυνατή την πραγματοποίηση επενδύσεων υψηλής ποιότητας και την υλοποίηση μεταρρυθμίσεων που ενισχύουν την παραγωγικότητα χωρίς άμεσο αντίκτυπο στο ισοζύγιο της γενικής κυβέρνησης και το χρέος γενικής κυβέρνησης της Ελλάδας.

(18) Οι αμυντικές δαπάνες της γενικής κυβέρνησης στην Ελλάδα ανήλθαν στο 2,7 % του ΑΕΠ το 2021, στο 2,6 % του ΑΕΠ το 2022 και στο 2,2 % του ΑΕΠ το 2023 ([15]). Σύμφωνα με τις εαρινές προβλέψεις 2025 της Επιτροπής, οι αμυντικές δαπάνες προβλέπεται να ανέλθουν στο 2,4 % του ΑΕΠ το 2024 και το 2025. Η Ελλάδα εκτιμά ότι οι δαπάνες για την άμυνα θα ανέλθουν στο 2,2 % του ΑΕΠ το 2024 και στο 2,3 % το 2025. Το ποσοστό αυτό σημαίνει ότι δεν υφίσταται καμία αλλαγή σε σύγκριση με το 2024. Η περίοδος ενεργοποίησης της εθνικής ρήτρας διαφυγής (2025-2028) επιτρέπει στην Ελλάδα να ιεραρχήσει εκ νέου τις δημόσιες δαπάνες ή να αυξήσει τα δημόσια έσοδα, ώστε οι επί μακρόν υψηλότερες αμυντικές δαπάνες να μη θέσουν σε κίνδυνο τη δημοσιονομική βιωσιμότητα μεσοπρόθεσμα.

(19) Σύμφωνα με τις εαρινές προβλέψεις 2025 της Επιτροπής, οι καθαρές δαπάνες της Ελλάδας προβλέπεται να αυξηθούν κατά 4,2 % το 2025 και κατά 3,9 % σωρευτικά το 2024 και το 2025. Με βάση τις εαρινές προβλέψεις 2025 της Επιτροπής, η αύξηση των καθαρών δαπανών της Ελλάδας το 2025 προβλέπεται να είναι υψηλότερη από τον συνιστώμενο μέγιστο ρυθμό αύξησής τους και να αντιστοιχεί σε απόκλιση ([16]) 0,2 % του ΑΕΠ σε ετήσιους όρους. Αν τα έτη 2024 και 2025 εξεταστούν μαζί, ο σωρευτικός ρυθμός αύξησης των καθαρών δαπανών προβλέπεται να είναι χαμηλότερος από τον συνιστώμενο μέγιστο ρυθμό αύξησης.

(20) Η ετήσια έκθεση προόδου δεν περιλαμβάνει δημοσιονομικές προβολές πέραν του 2025. Με βάση τα μέτρα πολιτικής που ήταν γνωστά κατά την καταληκτική ημερομηνία των προβλέψεων, οι εαρινές προβλέψεις 2025 της Επιτροπής προβλέπουν πλεόνασμα της γενικής κυβέρνησης ύψους 1,4 % του ΑΕΠ το 2026. Η αύξηση του πλεονάσματος το 2026 αντικατοπτρίζει κυρίως τη συγκρατημένη αύξηση των τρεχουσών δαπανών σε σύγκριση με την αύξηση των εσόδων. Οι εξελίξεις αυτές αντιστοιχούν σε αύξηση των καθαρών δαπανών κατά 3,1 % το 2026. Με βάση τις εκτιμήσεις της Επιτροπής, ο δημοσιονομικός προσανατολισμός, ο οποίος περιλαμβάνει τις δαπάνες που χρηματοδοτούνται σε εθνικό και σε ενωσιακό επίπεδο, προβλέπεται να είναι επεκτατικός, ίσος με 0,8 % του ΑΕΠ, το 2026. Σύμφωνα με τις προβολές της Επιτροπής, ο λόγος του χρέους γενικής κυβέρνησης προς το ΑΕΠ θα μειωθεί στο 140,6 % έως τα τέλη του 2026. Η μείωση του λόγου του χρέους προς το ΑΕΠ το 2026 αντικατοπτρίζει κυρίως την αύξηση του ονομαστικού ΑΕΠ, καθώς και την επίτευξη δημοσιονομικών πλεονασμάτων.

Βασικές προκλήσεις πολιτικής

(21) Στο πλαίσιο του σχεδίου ανάκαμψης και ανθεκτικότητας έχουν εφαρμοστεί διάφορα σημαντικά μέτρα για να βελτιωθούν η φορολογική συμμόρφωση και η είσπραξη των φόρων, όπως η μεταρρύθμιση για τη διασύνδεση των ταμειακών μηχανών με τα τερματικά σημείων πώλησης και τα πληροφοριακά συστήματα της φορολογικής αρχής με στόχο την καταπολέμηση της φοροδιαφυγής. Ωστόσο, εξακολουθεί να υπάρχει περιθώριο για την ανάληψη περαιτέρω δράσης, που θα στοχεύει ιδίως σε συγκεκριμένους τομείς οι οποίοι παρουσιάζουν μεγάλη τάση φοροδιαφυγής, όπως ο τομέας των καυσίμων. Στις δράσεις περιλαμβάνονται η ολοκλήρωση του νομικού πλαισίου για το εργαλείο παρακολούθησης της αξιακής αλυσίδας του τομέα των καυσίμων από τη φορολογική αρχή, η εγκατάσταση συσκευών εντοπισμού σε οχήματα μεταφοράς εμπορευματοκιβωτίων και σε πλοία μεταφοράς καυσίμων, καθώς και η τροποποίηση δικαστικών κωδίκων για τη διευκόλυνση της αποτελεσματικότερης επιβολής του νομικού πλαισίου. Επιπλέον, η ολοκλήρωση της εν εξελίξει οργανωτικής μεταρρύθμισης της τελωνειακής διοίκησης για τη συγκέντρωση των ελέγχων αναμένεται να έχει ως αποτέλεσμα περισσότερους και καλύτερα στοχευμένους επιτόπιους ελέγχους.

(22) Στο πλαίσιο του σχεδίου ανάκαμψης και ανθεκτικότητας, η Ελλάδα λαμβάνει μέτρα για να ολοκληρωθούν οι νομικές κωδικοποιήσεις βασικών τομέων του φορολογικού της πλαισίου, συμπεριλαμβανομένων της φορολογίας εισοδήματος, των τελωνείων, του ΦΠΑ, των φόρων ακίνητης περιουσίας και της είσπραξης κρατικών οφειλών. Ένα εξορθολογισμένο και συνεκτικό φορολογικό πλαίσιο θα συμβάλει στην ενίσχυση της διαφάνειας του φορολογικού συστήματος της Ελλάδας και στη μείωση του κόστους συμμόρφωσης για τις επιχειρήσεις. Αυτό, με τη σειρά του, θα περιορίσει τα αντικίνητρα για επενδύσεις, πράγμα που θα μπορούσε να συμβάλει στη μείωση του επενδυτικού κενού το οποίο εξακολουθεί να είναι μεγάλο. Μόλις τεθούν σε εφαρμογή οι νομικές κωδικοποιήσεις, είναι σημαντικό το νομικό πλαίσιο να παραμείνει σταθερό και να υποστηριχθεί από την ταχεία παροχή διοικητικής καθοδήγησης προς τις επιχειρήσεις και τους μεμονωμένους φορολογούμενους.

(23) Η Ελλάδα συνέχισε να λαμβάνει μέτρα για τον εκσυγχρονισμό της δημόσιας διοίκησής της, αλλά εξακολουθεί να υπάρχει περιθώριο για αύξηση της αποδοτικότητας. Έπειτα από σημαντική προσαρμογή μετά το 2010, το μέγεθος και το κόστος

([15]) Eurostat, δημόσιες δαπάνες βάσει της ταξινόμησης των κρατικών λειτουργιών (COFOG). Λόγω μεθοδολογικών διαφορών μεταξύ των ορισμών της COFOG και του ΝΑΤΟ, οι δαπάνες που βασίζονται στον ορισμό της COFOG ενδέχεται να διαφέρουν από τις δαπάνες που βασίζονται στον ορισμό του ΝΑΤΟ.

([16]) Από το 2026 τα στοιχεία αυτά θα εμφανίζονται στον λογαριασμό ελέγχου που θεσπίζεται με το άρθρο 22 του κανονισμού (ΕΕ) 2024/1263.

της δημόσιας διοίκησης ευθυγραμμίστηκαν σε μεγάλο βαθμό με τον μέσο όρο της ΕΕ. Το μισθολογικό κόστος του δημόσιου τομέα της Ελλάδας παρέμεινε σε γενικές γραμμές σταθερό το 2024 στο 10,3 % του ΑΕΠ, πολύ κοντά στον μέσο όρο της ΕΕ (10,2 % του ΑΕΠ). Για να διατηρηθεί αυτό το ποσοστό είναι καίριας σημασίας να συνεχιστεί η εφαρμογή του ενιαίου μισθολογίου, με παράλληλη διατήρηση των τρεχόντων επιπέδων στελέχωσης, μεταξύ άλλων και για το έκτακτο προσωπικό. Το σχέδιο ανάκαμψης και ανθεκτικότητας περιλαμβάνει μέτρα για τη βελτίωση της αποτελεσματικότητας της δημόσιας διοίκησης, συμπεριλαμβανομένου ενός πλαισίου πολυεπίπεδης διακυβέρνησης που εγκρίθηκε το 2023, το οποίο αναμένεται να βελτιώσει τον συντονισμό μεταξύ του κεντρικού, του περιφερειακού και του τοπικού επιπέδου διοίκησης. Ωστόσο, είναι πιθανό να επιτευχθεί καλύτερος συντονισμός μόνο όταν το πλαίσιο καταστεί πλήρως λειτουργικό, ιδίως όταν τεθούν σε εφαρμογή οι δομές διακυβέρνησης, τα πληροφοριακά συστήματα και η νομική κωδικοποίηση, ώστε να αποσαφηνιστούν οι αρμοδιότητες της περιφερειακής και της τοπικής διοίκησης (προβλέπεται να εγκριθεί το 2025).

(24) Έχει σημειωθεί πρόοδος όσον αφορά τη μείωση των μη εξυπηρετούμενων δανείων, αλλά εξακολουθούν να υπάρχουν πολλαπλά προβλήματα που σχετίζονται με τη δικαιοσύνη. Οι σημαντικές καθυστερήσεις που αντιμετωπίζουν συστηματικά οι διάδικοι κατά την εκδίκαση των διαφορών τους κατά το στάδιο των διαδικασιών εκκαθάρισης πριν και μετά τον πλειστηριασμό είναι πολύ μεγαλύτερες από τις προβλεπόμενες από τον νόμο προθεσμίες εκδίκασης. Αυτό αποτρέπει τους δυνητικούς αγοραστές από τη συμμετοχή σε πλειστηριασμούς και έχει ως αποτέλεσμα υψηλό ποσοστό μη επιτυχημένων πλειστηριασμών, γεγονός που υπονομεύει τη συνολική αποτελεσματικότητα του πλαισίου εξυγίανσης του χρέους και περιορίζει την αποτελεσματική προσφορά ακινήτων. Οι καθυστερήσεις επιδεινώνουν επίσης την κρίση όσον αφορά την οικονομική προσιτότητα της στέγασης, καθώς πολλές κενές κατοικίες είναι δεσμευμένες λόγω διαδικασιών που σχετίζονται με την αναγκαστική είσπραξη οφειλών. Τα διαδικαστικά μέτρα που θεσπίστηκαν πρόσφατα πρέπει να συμπληρωθούν με περαιτέρω βελτιώσεις για την επιτάχυνση της εκδίκασης διαφορών πριν και μετά τον πλειστηριασμό, όπως i) διαδικαστικές απλουστεύσεις· ii) μέτρα για την αποφυγή δυσανάλογης συγκέντρωσης δικαστικών διαφορών που σχετίζονται με αναγκαστική εκτέλεση σε μητροπολιτικές περιοχές· και iii) μια ψηφιακή πλατφόρμα για την επίτευξη αποφασιστικής προόδου όσον αφορά τις μακρινές ημερομηνίες ακρόασης.

(25) Σύμφωνα με το άρθρο 19 παράγραφος 3 στοιχείο β) του κανονισμού (ΕΕ) 2021/241 και το παράρτημα V κριτήριο 2.2 του εν λόγω κανονισμού, το σχέδιο ανάκαμψης και ανθεκτικότητας περιλαμβάνει εκτεταμένο σύνολο αλληλοενισχυόμενων μεταρρυθμίσεων και επενδύσεων που πρέπει να υλοποιηθούν έως το 2026. Αυτές αναμένεται να συμβάλουν στην αποτελεσματική αντιμετώπιση του συνόλου ή σημαντικού υποσυνόλου των προκλήσεων που προσδιορίζονται στις σχετικές ειδικές ανά χώρα συστάσεις. Εντός αυτού του αυστηρού χρονικού πλαισίου, είναι αναγκαίο να ολοκληρωθεί η αποτελεσματική υλοποίηση του σχεδίου ανάκαμψης και ανθεκτικότητας, συμπεριλαμβανομένου του κεφαλαίου για το REPowerEU, προκειμένου να ενισχυθεί η μακροπρόθεσμη ανταγωνιστικότητα της Ελλάδας μέσω της πράσινης και της ψηφιακής μετάβασης, με παράλληλη διασφάλιση της κοινωνικής δικαιοσύνης. Η ανακοίνωση της Επιτροπής «NextGenerationEU — Ο δρόμος προς το 2026», η οποία εκδόθηκε στις 4 Ιουνίου 2025, αποσαφηνίζει το εφαρμοστέο χρονοδιάγραμμα για τη λήξη του μηχανισμού και παρέχει καθοδήγηση στα κράτη μέλη για τη βελτιστοποίηση της εφαρμογής του έως τις 31 Αυγούστου 2026, μεταξύ άλλων σχετικά με τον τρόπο περαιτέρω εξορθολογισμού των οικείων σχεδίων ανάκαμψης και ανθεκτικότητας (ΣΑΑ), καθορίζει τις βασικές επιλογές που πρέπει να εξεταστούν κατά την αναθεώρησή τους, και τονίζει τη σημασία του προσεκτικού κοινού σχεδιασμού ενόψει της υποβολής των τελευταίων αιτήσεων πληρωμής το 2026. Η Ελλάδα έχει ήδη σημειώσει πρόοδο όσον αφορά την υλοποίηση των μεταρρυθμίσεων και επενδύσεων στο οικείο σχέδιο ανάκαμψης και ανθεκτικότητας. Για την εκπλήρωση των δεσμεύσεων του σχεδίου ανάκαμψης και ανθεκτικότητας έως τον Αύγουστο του 2026 είναι αναγκαίο η Ελλάδα να επιταχύνει την υλοποίηση των μεταρρυθμίσεων και των επενδύσεων αντιμετωπίζοντας τις σχετικές προκλήσεις. Στις ειδικές προκλήσεις που αντιμετωπίζει η Ελλάδα συγκαταλέγονται: i) οι χρονοβόρες δικαστικές διαδικασίες για την εξέταση νομικών προσφυγών κατά διαδικασιών σύναψης δημόσιων συμβάσεων, οι οποίες ενδέχεται να προκαλέσουν καθυστερήσεις στην προγραμματισμένη ημερομηνία ολοκλήρωσης των επενδύσεων μετά τον Αύγουστο του 2026· ii) η αργή μεταβίβαση δικαιωμάτων ιδιοκτησίας· και iii) ο ανεπαρκής συντονισμός, ιδίως όσον αφορά τις επενδύσεις και τις μεταρρυθμίσεις σε τομείς πολιτικής που εκτείνονται πέραν των αρμοδιοτήτων ενός μόνο υπουργείου. Η συστηματική συμμετοχή των τοπικών και περιφερειακών αρχών, των κοινωνικών εταίρων, της κοινωνίας των πολιτών και άλλων σχετικών ενδιαφερόμενων μερών παραμένει αναγκαία προκειμένου να διασφαλιστεί η ευρεία ανάληψη ιδίας ευθύνης για την επιτυχή υλοποίηση του σχεδίου ανάκαμψης και ανθεκτικότητας.

(26) Η εφαρμογή των προγραμμάτων της πολιτικής συνοχής, τα οποία περιλαμβάνουν στήριξη από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ), το Ταμείο Δίκαιης Μετάβασης (ΤΔΜ), το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο+ (ΕΚΤ+) και το Ταμείο Συνοχής (ΤΣ), έχει επιταχυνθεί στην Ελλάδα. Είναι σημαντικό να συνεχιστούν οι προσπάθειες για τη διασφάλιση της ταχείας εφαρμογής των εν λόγω προγραμμάτων, ενώ παράλληλα να μεγιστοποιηθεί ο αντίκτυπός τους επιτόπου. Η Ελλάδα λαμβάνει ήδη μέτρα στο πλαίσιο των οικείων προγραμμάτων της πολιτικής συνοχής για την τόνωση της ανταγωνιστικότητας και της ανάπτυξης, με παράλληλη ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής. Ταυτόχρονα, η Ελλάδα εξακολουθεί να αντιμετωπίζει προκλήσεις όσον αφορά την τόνωση της περιφερειακής ανταγωνιστικότητας και την ενδυνάμωση της κοινωνικής ανθεκτικότητας, την ενίσχυση της ασφάλειας των υδάτων με τη διασφάλιση, αφενός, της επαρκούς διαχείρισης των όμβριων υδάτων και, αφετέρου, της συμμόρφωσης με τους κανόνες για τα λύματα, τη βελτίωση της διαθεσιμότητας οικονομικά προσιτής στέγασης και της πρόσβασης σε αυτήν, συμπεριλαμβανομένης της κοινωνικής στέγασης, και την επιτάχυνση της ενεργειακής μετάβασης, μεταξύ άλλων με τη βελτίωση της αποθήκευσης ενέργειας, της ενσωμάτωσης ανανεώσιμων πηγών ενέργειας και της περιφερειακής διασυνδεσιμότητας. Σύμφωνα με το άρθρο 18 του κανονισμού (ΕΕ) 2021/1060 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου ([17]), η Ελλάδα οφείλει —στο πλαίσιο της ενδιάμεσης επανεξέτασης των

([17]) Κανονισμός (ΕΕ) 2021/1060 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 24ης Ιουνίου 2021, για τον καθορισμό κοινών διατάξεων για το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης, το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο+, το Ταμείο Συνοχής, το Ταμείο Δίκαιης Μετάβασης και το Ευρωπαϊκό Ταμείο Θάλασσας, Αλιείας και Υδατοκαλλιέργειας, και δημοσιονομικών κανόνων για τα εν λόγω Ταμεία και για το Ταμείο Ασύλου, Μετανάστευσης και Ένταξης, το Ταμείο Εσωτερικής Ασφάλειας και το Μέσο για τη Χρηματοδοτική Στήριξη της Διαχείρισης των Συνόρων και την Πολιτική των Θεωρήσεων (ΕΕ L 231 της 30.6.2021, σ. 159, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/1060/oj).

ταμείων της πολιτικής συνοχής— να επανεξετάσει κάθε πρόγραμμα λαμβάνοντας υπόψη, μεταξύ άλλων, τις προκλήσεις που προσδιορίστηκαν στις συστάσεις χώρας του 2024. Οι προτάσεις της Επιτροπής που εκδόθηκαν την 1η Απριλίου 2025 ([18]) παρατείνουν την προθεσμία για την υποβολή αξιολόγησης —για κάθε πρόγραμμα— των αποτελεσμάτων της ενδιάμεσης επανεξέτασης πέραν της 31ης Μαρτίου 2025. Παρέχουν επίσης δυνατότητες ευελιξίας για την επιτάχυνση της υλοποίησης των προγραμμάτων και κίνητρα για τα κράτη μέλη ώστε να διαθέσουν πόρους της πολιτικής συνοχής σε πέντε στρατηγικούς τομείς προτεραιότητας της Ένωσης, και συγκεκριμένα την ανταγωνιστικότητα στις στρατηγικές τεχνολογίες, την άμυνα, τη στέγαση, την ανθεκτικότητα των υδάτων και την ενεργειακή μετάβαση, καθώς και σε επενδύσεις για δεξιότητες σε τομείς προτεραιότητας, διατηρώντας παράλληλα στα προγράμματα του ΕΚΤ+ την έμφαση στα άτομα που βρίσκονται σε ιδιαίτερα ευάλωτη κατάσταση.

(27) Η πλατφόρμα στρατηγικών τεχνολογιών για την Ευρώπη (STEP) παρέχει την ευκαιρία για επενδύσεις σε μια βασική στρατηγική προτεραιότητα της ΕΕ μέσω της ενίσχυσης της ανταγωνιστικότητάς της. Η STEP διοχετεύεται μέσω 11 υφιστάμενων ταμείων της ΕΕ. Τα κράτη μέλη μπορούν να συμβάλουν και αυτά στο πρόγραμμα InvestEU για τη στήριξη επενδύσεων σε τομείς προτεραιότητας. Η Ελλάδα θα μπορούσε να αξιοποιήσει με βέλτιστο τρόπο τις πρωτοβουλίες αυτές για να στηρίξει την ανάπτυξη ή την παραγωγή κρίσιμων τεχνολογιών, συμπεριλαμβανομένων καθαρών και αποδοτικών ως προς τη χρήση των πόρων τεχνολογιών.

(28) Πέρα από τις οικονομικές και κοινωνικές προκλήσεις στις οποίες ανταποκρίνονται το σχέδιο ανάκαμψης και ανθεκτικότητας και άλλα ταμεία της ΕΕ, η Ελλάδα θα πρέπει να αντιμετωπίσει επαρκώς τις εναπομένουσες προκλήσεις που σχετίζονται με τον κανονιστικό φόρτο, τους φραγμούς εισόδου στις αγορές προϊόντων και υπηρεσιών, τον κατακερματισμό της πολιτικής έρευνας και τις χρονοβόρες δικαστικές διαδικασίες, συμπεριλαμβανομένου του χρόνου που απαιτείται για την ολοκλήρωση διαδικασιών σύναψης δημόσιων συμβάσεων.

(29) Όπως αναφέρεται στην Πυξίδα Ανταγωνιστικότητας, όλα τα ενωσιακά, εθνικά και τοπικά θεσμικά όργανα πρέπει να καταβάλουν σημαντικές προσπάθειες για τη θέσπιση απλούστερων κανόνων και την επιτάχυνση των διοικητικών διαδικασιών. Η Επιτροπή έχει θέσει φιλόδοξους στόχους για τη μείωση του διοικητικού φόρτου: κατά τουλάχιστον 25 % και τουλάχιστον 35 % για τις ΜΜΕ· και έχει δημιουργήσει νέα εργαλεία για την επίτευξη αυτών των στόχων, συμπεριλαμβανομένων συστηματικών ελέγχων του αποθέματος νομοθεσίας της ΕΕ βάσει προσομοιώσεων ακραίων καταστάσεων και της ενίσχυσης του διαλόγου με τα ενδιαφερόμενα μέρη. Για να επιδείξει και η Ελλάδα αντίστοιχο επίπεδο φιλοδοξίας, πρέπει να αναλάβει δράση. Το 80 % των επιχειρήσεων θεωρεί ότι η πολυπλοκότητα των διοικητικών διαδικασιών αποτελεί πρόβλημα κατά την άσκηση δραστηριοτήτων στην Ελλάδα ([19]). Η περαιτέρω μείωση του διοικητικού και κανονιστικού φόρτου των επιχειρήσεων θα συμβάλει στην τόνωση της ανταγωνιστικότητας της Ελλάδας. Παρά τη σημαντική πρόοδο που έχει σημειωθεί όσον αφορά την ψηφιοποίηση των δημόσιων υπηρεσιών μέσω της υλοποίησης μεταρρυθμίσεων και επενδύσεων στο πλαίσιο του σχεδίου ανάκαμψης και ανθεκτικότητας της Ελλάδας, η Ελλάδα θα ωφελούνταν περαιτέρω από τον εξορθολογισμό και την ψηφιοποίηση των διοικητικών διαδικασιών, ιδίως όσον αφορά τη χορήγηση αδειών και εγκρίσεων. Εν προκειμένω περιλαμβάνονται η μεγαλύτερη λογοδοσία της δημόσιας διοίκησης, για παράδειγμα με τον καθορισμό μέγιστων χρόνων διεκπεραίωσης, και η αποτελεσματική εφαρμογή πρωτοβουλιών που έχουν εγκριθεί (π.χ. άδειες για νέα έργα ανανεώσιμων πηγών ενέργειας), υπό την ευθύνη των τοπικών και περιφερειακών διοικήσεων και των αποκεντρωμένων αρχών. Η ατελής νομοθεσία στον τομέα της περιβαλλοντικής αδειοδότησης εξακολουθεί να αποτελεί τροχοπέδη για τις επενδύσεις. Για παράδειγμα, η Ελλάδα δεν έχει ακόμη νομοθετήσει τους όρους υπό τους οποίους μπορούν να αδειοδοτηθούν έργα ανανεώσιμων πηγών ενέργειας με περιορισμένες περιβαλλοντικές επιπτώσεις. Για τα περισσότερα είδη δραστηριοτήτων εκκρεμεί επίσης ρύθμιση για την ενεργοποίηση της χαμηλότερης περιβαλλοντικής ταξινόμησης στα επιχειρηματικά πάρκα. Το νομικό πλαίσιο όσον αφορά τις συμβάσεις παραχώρησης για υποδομές σε ακτές (Νόμος 2971/2001), ιδίως για τους βιομηχανικούς λιμένες, δεν ευνοεί τις επενδύσεις. Επιπλέον, η ατελής νομοθεσία και η επαχθής διαδικασία αδειοδότησης δυσχεραίνουν τη νόμιμη λειτουργία των ελληνικών εταιρειών στο πλαίσιο αυτό.

(30) Η επανεξέταση και η άρση των υψηλών φραγμών εισόδου όσον αφορά την παροχή επαγγελματικών υπηρεσιών, καθώς και των εμποδίων για τους νεοεισερχόμενους στις αγορές προϊόντων, αποτελούν προτεραιότητα για την Ελλάδα. Όπως αποδεικνύεται από τους δείκτες ρύθμισης της αγοράς προϊόντων για την περίοδο 2023–2024, η Ελλάδα συγκαταλέγεται μεταξύ των χωρών με τους υψηλότερους φραγμούς εισόδου και άσκησης επιχειρηματικών δραστηριοτήτων στον τομέα των υπηρεσιών στην ΕΕ. Ορισμένοι φραγμοί στη δημιουργία και τη λειτουργία καταστημάτων λιανικής πώλησης, όπως οι διαδικασίες αδειοδότησης, ενδέχεται να παρεμποδίζουν τη λειτουργία του κλάδου. Πολλές επαγγελματικές υπηρεσίες στην Ελλάδα, συμπεριλαμβανομένων των υπηρεσιών δικηγόρων, αρχιτεκτόνων και μηχανικών, υπόκεινται σε κανονιστικές απαιτήσεις υψηλότερες από τον μέσο όρο του ΟΟΣΑ. Για παράδειγμα, υπάρχουν πολλές δραστηριότητες που προορίζονται αποκλειστικά για αρχιτέκτονες και μηχανικούς, καθώς και αυστηροί περιορισμοί ως προς τη νομική μορφή για τους δικηγόρους. Όσον αφορά τα δίκτυα, η Ελλάδα άνοιξε πρόσφατα την πρόσβαση, αλλά οι όροι για τις οδικές μεταφορές και τις σταθερές ηλεκτρονικές επικοινωνίες παραμένουν περιοριστικοί. Η Ελλάδα σημειώνει επίσης χαμηλές επιδόσεις όσον αφορά τους φραγμούς στη διευκόλυνση του εμπορίου, τα μέτρα εφαρμογής που διασφαλίζουν ότι αξιολογούνται και ελαχιστοποιούνται οι επιπτώσεις των νέων και των υφιστάμενων ρυθμίσεων στον ανταγωνισμό, καθώς και όσον αφορά τη διασφάλιση ότι η δημόσια ιδιοκτησία δεν στρεβλώνει τον ανταγωνισμό· όλα αυτά αποτελούν φραγμούς για τους νεοεισερχόμενους στις αγορές προϊόντων.

([18]) Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την τροποποίηση των κανονισμών (ΕΕ) 2021/1058 και (ΕΕ) 2021/1056 όσον αφορά ειδικά μέτρα για την αντιμετώπιση στρατηγικών προκλήσεων στο πλαίσιο της ενδιάμεσης επανεξέτασης [COM (2025) 123 final].

([19]) Έκτακτη έκθεση του Ευρωβαρόμετρου σχετικά με τη στάση των επιχειρήσεων απέναντι στη διαφθορά στην ΕΕ (Απρίλιος 2024).

(31) Η πολιτική έρευνας και η χρηματοδότησή της στην Ελλάδα είναι διασκορπισμένες μεταξύ διάφορων υπουργείων, του Ελληνικού Ιδρύματος Έρευνας και Καινοτομίας και των περιφερειακών αρχών έρευνας και καινοτομίας. Πέραν των συχνών αλλαγών, ο συντονισμός μεταξύ των φορέων αυτών είναι ανεπαρκής. Η πρόσβαση σε χρηματοδότηση για ερευνητικές δραστηριότητες υπόκειται σε υπερβολικές διοικητικές απαιτήσεις, αργές διαδικασίες αξιολόγησης και γραφειοκρατικό φόρτο που θεωρείται υψηλός. Όσον αφορά την πρόσβαση σε χρηματοδότηση, τα κεφάλαια επιχειρηματικών συμμετοχών στην Ελλάδα ως ποσοστό του ΑΕΠ είναι κάτω από τον μέσο όρο της ΕΕ. Οι κρατικά χρηματοδοτούμενες πρωτοβουλίες έχουν σημειώσει ορισμένη επιτυχία όσον αφορά την κινητοποίηση επενδύσεων για νεοφυείς επιχειρήσεις, και το σχέδιο ανάκαμψης και ανθεκτικότητας χρησιμοποιείται για τη χρηματοδότηση προγραμμάτων επέκτασης επιχειρήσεων. Παρά τα μέτρα αυτά, η Ελλάδα θα ωφελούνταν από πρόσθετη χρηματοδότηση και από μια στρατηγική για την έρευνα και την καινοτομία μετά το σχέδιο ανάκαμψης και ανθεκτικότητας, ώστε να βελτιωθεί η χρηματοδότηση της καινοτομίας και να στηριχθεί το οικείο οικοσύστημα έρευνας και καινοτομίας.

(32) Η Ελλάδα έχει σημειώσει πρόοδο όσον αφορά τη βελτίωση της αποτελεσματικότητας και της αποδοτικότητας του δικαστικού συστήματος, για παράδειγμα με την αναθεώρηση του δικαστικού χάρτη στην αστική, ποινική και διοικητική δικαιοσύνη και με την ψηφιοποίηση των δικαστικών διαδικασιών. Ωστόσο, η διάρκεια των διαδικασιών ενώπιον των αστικών, ποινικών και διοικητικών δικαστηρίων εξακολουθεί να είναι μία από τις υψηλότερες στην ΕΕ και προκαλεί σημαντική συσσώρευση καθυστερήσεων, γεγονός που εμποδίζει την οικονομική ανάπτυξη, τη δημιουργία επιχειρήσεων και τις επενδύσεις. Το πρόβλημα αυτό είναι πιο έντονο όσον αφορά την επιβολή των συμβατικών δικαιωμάτων και των δικαιωμάτων ιδιοκτησίας, την ταχεία επίλυση των διαφορών, την αποτελεσματική ολοκλήρωση των μέτρων αναγκαστικής εκτέλεσης και τη διεξαγωγή των διαδικασιών σύναψης δημόσιων συμβάσεων. Περαιτέρω προσπάθειες έχουν ως στόχο τον εξορθολογισμό της διεξαγωγής αστικών και εμπορικών δικών με την εισαγωγή διαδικαστικών βελτιώσεων στον πρώτο βαθμό και στον βαθμό έφεσης, καθώς και στο πλαίσιο της αναγκαστικής εκτέλεσηςŒ, τη θέσπιση νομοθεσίας για την ενεργό ενθάρρυνση και επέκταση της χρήσης εναλλακτικών μηχανισμών επίλυσης διαφορών, την περαιτέρω αναθεώρηση του νομικού πλαισίου σχετικά με την οργάνωση των δικαστηρίων και το καθεστώς των δικαστών, καθώς και τη συνέχιση της αντιμετώπισης των συσσωρευμένων καθυστερήσεων που επηρεάζουν την εκδίκαση υποθέσεων σχετικά με δημόσιες συμβάσεις.

(33) Παρά το γεγονός ότι το μερίδιο της ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές στη συνολική παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας αυξάνεται, η Ελλάδα εξακολουθεί να εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από τα ορυκτά καύσιμα. Οι τιμές χονδρικής της ηλεκτρικής ενέργειας είναι ασταθείς και παραμένουν υψηλότερες από τον μέσο όρο της ΕΕ, εν μέρει λόγω του υψηλού βαθμού εξάρτησης από το φυσικό αέριο για την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας. Το κεφάλαιο για το REPowerEU στο σχέδιο ανάκαμψης και ανθεκτικότητας της Ελλάδας περιλαμβάνει διάφορες μεταρρυθμίσεις και επενδύσεις, όπως, μεταξύ άλλων, η αύξηση της δυναμικότητας αποθήκευσης, οι οποίες αναμένεται να επιταχύνουν την απανθρακοποίηση. Ωστόσο, απαιτούνται περαιτέρω δράσεις για να μειωθεί η εξάρτηση της Ελλάδας από τα ορυκτά καύσιμα, για παράδειγμα με την προσαρμογή του κανονιστικού πλαισίου ώστε να καταστεί δυνατό οι πάροχοι αποθήκευσης ενέργειας σε συσσωρευτές να συμμετέχουν πλήρως στις χονδρικές αγορές ενέργειας. Η Ελλάδα καταγράφει σημαντικές επιδοτήσεις ορυκτών καυσίμων χωρίς να προβλέπεται σταδιακή κατάργηση έως το 2030. Ειδικότερα, οι επιδοτήσεις ορυκτών καυσίμων που δεν αντιμετωπίζουν την ενεργειακή φτώχεια με στοχευμένο τρόπο ούτε ανταποκρίνονται σε πραγματικές ανησυχίες για την ενεργειακή ασφάλεια εμποδίζουν τη διαδικασία εξηλεκτρισμού και δεν είναι ζωτικής σημασίας για τη βιομηχανική ανταγωνιστικότητα· ως εκ τούτου, θα μπορούσαν να θεωρηθούν προτεραιότητα για σταδιακή κατάργηση. Στην Ελλάδα, οι επιδοτήσεις ορυκτών καυσίμων, όπως του άνθρακα και του οπτάνθρακα για βιομηχανικές χρήσεις, είναι οικονομικά μη αποδοτικές και διαιωνίζουν την εξάρτηση από τα ορυκτά καύσιμα. Παράλληλα με τη σταδιακή κατάργηση των εν λόγω επιδοτήσεων, η Ελλάδα θα ωφελούνταν από την παροχή κινήτρων για την απανθρακοποίηση της βιομηχανίας και για την εξεύρεση φιλικότερων προς το κλίμα λύσεων στον τομέα των μεταφορών. Τα δίκτυα ηλεκτρικής ενέργειας στην Ελλάδα αντιμετωπίζουν περιορισμούς δυναμικότητας, καθώς προστίθεται περισσότερη ενέργεια από ανανεώσιμες πηγές στο ενεργειακό μείγμα. Η Ελλάδα έχει περιθώριο να επεκτείνει τη διασυνοριακή της δυναμικότητα διασύνδεσης, ώστε να συνδεθεί καλύτερα με την εσωτερική αγορά ενέργειας. Ωστόσο, οι χρονοβόρες διαδικασίες αδειοδότησης για υποδομές δικτύου εξακολουθούν να αποτελούν σημαντικό εμπόδιο. Η Ελλάδα θα μπορούσε επίσης να εντείνει τη συνεργασία με τις γειτονικές χώρες για να διερευνηθούν τρόποι καλύτερης χρήσης της υφιστάμενης δυναμικότητας όσον αφορά την εμπορία ηλεκτρικής ενέργειας. Υπάρχει επίσης περιθώριο βελτίωσης της ποιότητας των δικτύων διανομής, καθώς οι τεχνικές και μη τεχνικές απώλειες ηλεκτρικής ενέργειας στο δίκτυο υπερβαίνουν κατά πολύ τον μέσο όρο της ΕΕ.

(34) Η Ελλάδα διαθέτει έναν από τους παλαιότερους στόλους οχημάτων στην ΕΕ, γεγονός που αποτελεί σημαντικό λόγο για τον οποίο ο ελληνικός τομέας μεταφορών είναι μία από τις κύριες πηγές εκπομπών CO_2 της χώρας. Το σχέδιο ανάκαμψης και ανθεκτικότητας της Ελλάδας περιλαμβάνει διάφορες επενδύσεις για την προώθηση της ηλεκτροκίνησης, συμπεριλαμβανομένης της αντικατάστασης των παλαιών λεωφορείων δημόσιων συγκοινωνιών στην Αθήνα και τη Θεσσαλονίκη με ηλεκτρικά λεωφορεία. Ωστόσο, άλλα μέτρα, όπως η αντικατάσταση των παλαιών ταξί με ηλεκτρικά ταξί, δεν έχουν προσελκύσει επαρκές ενδιαφέρον από την αγορά, και οι κανόνες για την απόσυρση παρωχημένων επαγγελματικών οχημάτων δεν εφαρμόζονται σωστά. Η Ελλάδα θα ωφελούνταν από την κατάρτιση μιας ολοκληρωμένης στρατηγικής, που θα περιλαμβάνει, μεταξύ άλλων, επενδυτικό σχέδιο και μεταρρυθμίσεις, με σκοπό την προώθηση της πράσινης και της ψηφιακής μετάβασης του τομέα των μεταφορών. Η στρατηγική θα καλύπτει τη μετάβαση σε καθαρότερους τρόπους μεταφοράς, συμπεριλαμβανομένης της επέκτασης της χρήσης ηλεκτρικών μέσων μεταφοράς, και βελτιώσεις στις δημόσιες συγκοινωνίες, ώστε να καταστεί πιο εύκολη η πρόσβαση των ατόμων με αναπηρία, να αυξηθεί η δυναμικότητα των αστικών δημόσιων συγκοινωνιών και να επεκταθεί η ολοκληρωμένη ηλεκτρονική έκδοση εισιτηρίων για τις διαπεριφερειακές υπηρεσίες λεωφορείων.

(35) Η Ελλάδα έχει δεσμευτεί να επενδύσει στις σιδηροδρομικές υποδομές και στην ασφάλεια. Το σχέδιο δράσης για την ασφάλεια των σιδηροδρόμων και το γενικό σχέδιο για την ανάπτυξη του Ευρωπαϊκού Συστήματος Διαχείρισης της Σιδηροδρομικής Κυκλοφορίας (ERTMS) καθορίζουν τα βήματα για τον εκσυγχρονισμό του ελληνικού σιδηροδρομικού συστήματος. Το σχέδιο ανάκαμψης και ανθεκτικότητας της Ελλάδας περιλαμβάνει μεταρρύθμιση που θα δώσει τη δυνατότητα στον διαχειριστή σιδηροδρομικής υποδομής της χώρας να λειτουργεί αποτελεσματικά ένα σύγχρονο

σιδηροδρομικό δίκτυο και να ολοκληρώσει τις επενδύσεις σε βασικά συστήματα και υποδομές ασφάλειας. Η Ελλάδα θα μπορούσε να ωφεληθεί από μέτρα για την παροχή επαρκών και σταθερών πόρων στον νέο διαχειριστή σιδηροδρομικής υποδομής, για τη σύναψη ολοκληρωμένης σύμβασης επιδόσεων και για την επιτάχυνση της ανάπτυξης του ERTMS στο σιδηροδρομικό δίκτυο με σκοπό την αύξηση της διαλειτουργικότητας, της αποδοτικότητας και της ασφάλειας.

(36) Η Ελλάδα είναι ιδιαίτερα ευάλωτη στην κλιματική αλλαγή και στα σχετιζόμενα ακραία καιρικά φαινόμενα, όπως έντονες ξηρασίες, πλημμύρες, δασικές πυρκαγιές και καύσωνες. Η αυξανόμενη συχνότητα και σοβαρότητα αυτών των συμβάντων απαιτούν δαπανηρές εργασίες ανασυγκρότησης και την αποκατάσταση των πληττόμενων υποδομών. Θα ήταν επωφελές για την Ελλάδα, η οποία επί του παρόντος έχει ένα από τα μεγαλύτερα κενά όσον αφορά τη συνολική ασφαλιστική κάλυψη για φυσικές καταστροφές στην ΕΕ, να συνεχίσει τις προσπάθειες για μια δομημένη προσέγγιση όσον αφορά τη χρηματοδότηση για τους κινδύνους καταστροφών και να μειώσει τα κενά στην ιδιωτική ασφαλιστική κάλυψη για φυσικές καταστροφές, έχοντας ως βάση τα μέτρα που εφαρμόστηκαν πρόσφατα. Λόγω της εντεινόμενης ξηρασίας, οι υδάτινοι πόροι της Ελλάδας σπανίζουν και ρυπαίνονται όλο και περισσότερο, γεγονός που αναμένεται να έχει σοβαρές επιπτώσεις στο περιβάλλον, την οικονομία και την ανθρώπινη υγεία. Ο γεωργικός τομέας είναι μακράν ο κύριος καταναλωτής υδάτινων πόρων. Εξακολουθούν να υπάρχουν σημαντικές προκλήσεις στον τομέα της επεξεργασίας των αστικών λυμάτων, καθώς οι τοπικοί πάροχοι υπηρεσιών ύδρευσης που τελούν υπό τη διαχείριση μικρών δήμων δεν διαθέτουν ούτε τα οικονομικά μέσα ούτε τη διοικητική και διαχειριστική ικανότητα για την εφαρμογή βέλτιστων λύσεων διαχείρισης των υδάτων με βάση την αρχή «ο καταναλωτής και ο ρυπαίνων πληρώνουν». Ως εκ τούτου, η Ελλάδα θα ωφελούνταν από την κατάρτιση σχεδίου για την ενίσχυση της ανθεκτικότητας των κρίσιμων υποδομών στην κλιματική αλλαγή, που θα περιλαμβάνει τη διαχείριση της προσφοράς και της ζήτησης νερού. Ειδικότερα όσον αφορά τη διαχείριση των υδάτων, αυτό θα συνεπαγόταν τη βελτίωση της βιωσιμότητας των δραστηριοτήτων και των επενδύσεων των εταιρειών ύδρευσης με την προώθηση θεσμικής μεταρρύθμισης που θα εστιάζεται στον τρόπο βελτίωσης της ικανότητας και της λογοδοσίας των δημοτικών εταιρειών ύδρευσης.

(37) Οι συνολικές επιδόσεις της Ελλάδας στον τομέα της απασχόλησης είναι ισχυρές τα τελευταία έτη, καθώς έχει μειωθεί η απόκλιση από τον μέσο όρο της ΕΕ. Ωστόσο, η συμμετοχή των γυναικών στην αγορά εργασίας παραμένει πολύ χαμηλή, με αποτέλεσμα το χάσμα μεταξύ των φύλων στην απασχόληση να είναι πολύ υψηλότερο από τον μέσο όρο της ΕΕ (18,8 εκατοστιαίες μονάδες στην Ελλάδα έναντι 10,0 εκατοστιαίων μονάδων στην ΕΕ το 2024). Η Ελλάδα έχει επίσης σημαντικό μερίδιο νέων εκτός απασχόλησης, εκπαίδευσης ή κατάρτισης (14,2 %) και ευπαθείς ομάδες, όπως τα άτομα με αναπηρία, οι υπήκοοι τρίτων χωρών και οι Ρομά, αντιμετωπίζουν δυσκολίες όσον αφορά την πρόσβαση στην αγορά εργασίας. Η ενθάρρυνση ευέλικτων εργασιακών ρυθμίσεων, η αύξηση των υπηρεσιών παιδικής φροντίδας και η βελτίωση της κάλυψης της μακροχρόνιας φροντίδας μπορούν να δημιουργήσουν τις κατάλληλες προϋποθέσεις για αύξηση του ποσοστού εργαζομένων, ιδίως μεταξύ των νέων, των γυναικών και των ατόμων που ανήκουν σε ευπαθείς ομάδες. Παρά το γεγονός ότι εφαρμόζονται στρατηγικά πλαίσια και βρίσκονται σε εξέλιξη ορισμένα μέτρα, υψηλό ποσοστό του πληθυσμού εξακολουθεί να αντιμετωπίζει κίνδυνο φτώχειας, ενώ η αποτελεσματικότητα των κοινωνικών μεταβιβάσεων είναι κάτω από τον μέσο όρο της ΕΕ και έχει διαβρωθεί σημαντικά τα τελευταία έτη. Οι μη καλυπτόμενες ανάγκες ιατρικής περίθαλψης, τα χαμηλά επίπεδα παροχής μακροχρόνιας φροντίδας, το υψηλό κόστος στέγασης και τα υψηλά ποσοστά στέρησης υπογραμμίζουν την ανάγκη για ένα ισχυρό σύστημα κοινωνικής προστασίας και για την ανάληψη περαιτέρω δράσης πολιτικής. Η διαθεσιμότητα κοινωνικών και βασικών υπηρεσιών παραμένει περιορισμένη και επηρεάζει δυσανάλογα τις περιθωριοποιημένες και απομακρυσμένες κοινότητες.

(38) Πέρα από τις οικονομικές και κοινωνικές προκλήσεις στις οποίες ανταποκρίνονται το σχέδιο ανάκαμψης και ανθεκτικότητας και άλλα ταμεία της ΕΕ, η Ελλάδα αντιμετωπίζει διάφορες πρόσθετες προκλήσεις που σχετίζονται με την εκπαίδευση. Εξακολουθεί να είναι ιδιαίτερα χαμηλή η συμμετοχή στην προσχολική εκπαίδευση και φροντίδα από την ηλικία των τριών ετών έως την ηλικία έναρξης της υποχρεωτικής πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης. Το 2019 (έτος με τα τελευταία στοιχεία των Unesco-ΟΟΣΑ-Eurostat για την Ελλάδα), η Ελλάδα κατατάχθηκε τελευταία μεταξύ των κρατών μελών της ΕΕ όσον αφορά το ποσοστό εγγραφής, ενώ η έλλειψη πιο πρόσφατων στοιχείων δυσχεραίνει την παρακολούθηση της προόδου. Τα τελευταία στοιχεία EU-SILC δείχνουν καλύτερα αποτελέσματα. Τα ποσοστά συμμετοχής στην προσχολική εκπαίδευση και φροντίδα είναι χαμηλότερα για τα παιδιά ηλικίας κάτω των τριών ετών. Το 2024 προσχολική εκπαίδευση και φροντίδα παρασχέθηκε στο 28,8 % των παιδιών ηλικίας κάτω των τριών ετών στην Ελλάδα (39,3 % στην ΕΕ). Η Ελλάδα καλείται να αυξήσει το ποσοστό συμμετοχής των παιδιών ηλικίας κάτω των τριών ετών για να επιτύχει τον αναθεωρημένο στόχο της Βαρκελώνης για ποσοστό 42,8 % έως το 2030. Το ποσοστό είναι ιδιαίτερα χαμηλό για τα παιδιά που αντιμετωπίζουν κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού. Έχει διαπιστωθεί ότι η καλύτερη πρόσβαση στην προσχολική εκπαίδευση και φροντίδα που συνδέεται με την πρώιμη ανάπτυξη δεξιοτήτων αποφέρει απτά και μακροχρόνια οφέλη, ιδίως για τα μειονεκτούντα παιδιά, και συμβάλλει σε ουσιαστικές βελτιώσεις των εκπαιδευτικών αποτελεσμάτων και της ανάπτυξης δεξιοτήτων σε μεταγενέστερο στάδιο της ζωής.

(39) Σύμφωνα με το τελευταίο Πρόγραμμα Διεθνούς Αξιολόγησης Μαθητών του ΟΟΣΑ το 2022, υψηλό ποσοστό δεκαπεντάχρονων μαθητών στην Ελλάδα δεν επιτυγχάνει ένα ελάχιστο επίπεδο επάρκειας σε βασικές δεξιότητες. Τα ποσοστά χαμηλών επιδόσεων είναι από τα υψηλότερα στην ΕΕ και έχουν αυξηθεί από το 2018 σε όλες τις κοινωνικοοικονομικές τάξεις, γεγονός που υποδηλώνει διαρθρωτικά προβλήματα όσον αφορά την ποιότητα και την ισότητα του εκπαιδευτικού συστήματος. Παράλληλα, τα χαμηλά ποσοστά κορυφαίων επιδόσεων όσον αφορά τις βασικές δεξιότητες και τη δημιουργική σκέψη ενδέχεται να οδηγήσουν σε περιορισμένη δεξαμενή καινοτόμων ταλέντων στη χώρα και να επηρεάσουν την ανταγωνιστικότητά της. Τα πολύ χαμηλά επίπεδα βασικών και ψηφιακών δεξιοτήτων μεταξύ των νέων περιορίζουν τις προοπτικές ανάπτυξης υψηλότερων δεξιοτήτων καθώς και τις προοπτικές επανειδίκευσης και αναβάθμισης των δεξιοτήτων του εργατικού δυναμικού. Με ποσοστό 16,6 %, η συμμετοχή των ενηλίκων στην κατάρτιση είναι πολύ χαμηλότερη από τον μέσο όρο της ΕΕ και υπολείπεται σημαντικά του στόχου της Ελλάδας για ποσοστό 40 % το 2030. Εξακολουθούν να υπάρχουν αναντιστοιχίες δεξιοτήτων λόγω της περιορισμένης αποτελεσματικότητας των υφιστάμενων μηχανισμών

πρόβλεψης δεξιοτήτων, παρά την πρόσφατη δημιουργία ενός εργαλείου παρακολούθησης των δεξιοτήτων σε πιλοτική βάση. Οι χαμηλές επιδόσεις του συστήματος επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης υπονομεύουν τις προσπάθειες για τη γεφύρωση του μεγάλου χάσματος μεταξύ των δεξιοτήτων που έχουν ζήτηση στην αγορά εργασίας και των δεξιοτήτων που προωθούνται από τα συστήματα εκπαίδευσης και κατάρτισης. Οι προκλήσεις αυτές που υπονομεύουν τα εκπαιδευτικά αποτελέσματα της Ελλάδας μπορούν να συνδεθούν με την περιορισμένη χρηματοδότηση των εκπαιδευτικών πολιτικών, τον περιορισμένο βαθμό σχολικής αυτονομίας, τις δυσκολίες στην εφαρμογή μεθόδων διδασκαλίας βάσει ικανοτήτων και την έλλειψη μιας νοοτροπίας συστηματικής αξιολόγησης παρά την καθιέρωση συστήματος αξιολόγησης το 2022-23. Οι εκπαιδευτικοί εξακολουθούν να έχουν περιορισμένες προοπτικές σταδιοδρομίας, και αυτό αποτελεί έναν από τους παράγοντες που περιορίζουν ενδεχομένως την ποιότητα της εκπαίδευσης. Η αντιμετώπιση αυτών των προκλήσεων θα συμβάλει επίσης στη στήριξη της ανοδικής κοινωνικής σύγκλισης, σύμφωνα με την ανάλυση δεύτερου σταδίου ανά χώρα που πραγματοποίησαν οι υπηρεσίες της Επιτροπής με βάση το πλαίσιο κοινωνικής σύγκλισης ([20]).

(40) Δεδομένης της στενής διασύνδεσης των οικονομιών των κρατών μελών της ζώνης του ευρώ και της συλλογικής συνεισφοράς τους στη λειτουργία της οικονομικής και νομισματικής ένωσης, το 2025 το Συμβούλιο συνέστησε στα κράτη μέλη της ζώνης του ευρώ να λάβουν μέτρα, μεταξύ άλλων μέσω των οικείων σχεδίων ανάκαμψης και ανθεκτικότητας, για να εφαρμόσουν τη σύσταση σχετικά με την οικονομική πολιτική της ζώνης του ευρώ 2025. Για την Ελλάδα, οι συστάσεις 2, 3 και 4 συμβάλλουν στην υλοποίηση της πρώτης σύστασης για τη ζώνη του ευρώ σχετικά με την ανταγωνιστικότητα, ενώ οι συστάσεις 4 και 5 συμβάλλουν στην υλοποίηση της δεύτερης σύστασης για τη ζώνη του ευρώ σχετικά με την ανθεκτικότητα, και η σύσταση 1 συμβάλλει στην υλοποίηση της τρίτης σύστασης για τη ζώνη του ευρώ σχετικά με τη μακροοικονομική και χρηματοπιστωτική σταθερότητα που διατυπώνονται στη σύσταση του 2025.

(41) Υπό το πρίσμα της εμπεριστατωμένης επισκόπησης της Επιτροπής και των συμπερασμάτων της σχετικά με την ύπαρξη ανισορροπιών, οι συστάσεις βάσει του άρθρου 6 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1176/2011 αποτυπώνονται στις συστάσεις 1, 2, 3 και 5. Οι πολιτικές που αναφέρονται στη σύσταση 1 συμβάλλουν στην αντιμετώπιση των ευπαθειών που συνδέονται με το δημόσιο χρέος, την εξωτερική θέση και τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια. Οι πολιτικές που αναφέρονται στις συστάσεις 2, 3 και 5 στηρίζουν την απασχόληση, την ανταγωνιστικότητα και την αύξηση του δυνητικού ΑΕΠ και, ως εκ τούτου, συμβάλλουν επίσης στην αντιμετώπιση των ευπαθειών που συνδέονται με το δημόσιο χρέος και την εξωτερική θέση. Οι συστάσεις 1, 2, 3 και 5 συμβάλλουν τόσο στην αντιμετώπιση των ανισορροπιών όσο και στην εφαρμογή της σύστασης σχετικά με την οικονομική πολιτική της ζώνης του ευρώ, σύμφωνα με την αιτιολογική σκέψη 40.

ΣΥΝΙΣΤΑ στην Ελλάδα να λάβει μέτρα το 2025 και το 2026 προκειμένου:

1. Να ενισχυθούν οι συνολικές δαπάνες για την άμυνα και την ασφάλεια και η ετοιμότητα, παράλληλα δε να διασφαλιστεί η βιωσιμότητα του χρέους σύμφωνα με τα συμπεράσματα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου της 6ης Μαρτίου 2025. Να τηρήσει τους μέγιστους ρυθμούς αύξησης των καθαρών δαπανών που συνέστησε το Συμβούλιο στις 21 Ιανουαρίου 2025, αξιοποιώντας παράλληλα το περιθώριο βάσει της εθνικής ρήτρας διαφυγής για υψηλότερες αμυντικές δαπάνες. Να συνεχίσει τις προσπάθειες να βελτιώσει τη φορολογική συμμόρφωση, μεταξύ άλλων μέσω της περαιτέρω συγκέντρωσης και ψηφιοποίησης των τελωνειακών και φορολογικών ελέγχων, και να βελτιώσει την προβλεψιμότητα του φορολογικού συστήματος. Να βελτιώσει περαιτέρω την αποτελεσματικότητα και την αποδοτικότητα της δημόσιας διοίκησής της, εφαρμόζοντας πλήρως το πλαίσιο πολυεπίπεδης διακυβέρνησης. Να εξακολουθήσει να μειώνει το απόθεμα των μη εξυπηρετούμενων δανείων που διακρατούνται από τράπεζες και διαχειριστές πιστώσεων, επιταχύνοντας τις δικαστικές διαδικασίες εκκαθάρισης.

2. Λαμβανομένων υπόψη των ισχυουσών προθεσμιών για την έγκαιρη ολοκλήρωση των μεταρρυθμίσεων και των επενδύσεων βάσει του κανονισμού (ΕΕ) 2021/241, να επιταχύνει την υλοποίηση του σχεδίου ανάκαμψης και ανθεκτικότητας, συμπεριλαμβανομένου του κεφαλαίου για το REPowerEU. Να επιταχύνει την εφαρμογή των προγραμμάτων της πολιτικής συνοχής (ΕΤΠΑ, ΤΔΜ, ΕΚΤ+, ΤΣ), αξιοποιώντας, ανάλογα με την περίπτωση, τις ευκαιρίες που προσφέρει η ενδιάμεση επανεξέταση. Να αξιοποιηθούν με βέλτιστο τρόπο τα μέσα της ΕΕ, συμπεριλαμβανομένων των ευκαιριών που παρέχονται από το πρόγραμμα InvestEU και την πλατφόρμα «Στρατηγικές Τεχνολογίες για την Ευρώπη», με σκοπό τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας.

3. Να απλουστεύσει τις κανονιστικές ρυθμίσεις, να βελτιώσει τα ρυθμιστικά εργαλεία και να μειώσει τον διοικητικό φόρτο για τις εταιρείες, εξορθολογίζοντας και ψηφιοποιώντας τις διοικητικές διαδικασίες, και ολοκληρώνοντας τα κανονιστικά πλαίσια για την περιβαλλοντική αδειοδότηση και τη σύναψη συμβάσεων παραχώρησης σε ακτές. Να επανεξετάσει και να άρει τους υψηλούς φραγμούς εισόδου για την παροχή επαγγελματικών υπηρεσιών και τους νεοεισερχόμενους στις αγορές προϊόντων. Να βελτιώσει τη διακυβέρνηση του εθνικού συστήματος έρευνας, ανάπτυξης και καινοτομίας μειώνοντας τον κατακερματισμό της διαχείρισης της πολιτικής έρευνας και των πηγών χρηματοδότησης και διευκολύνοντας την πρόσβαση των νεοφυών και των επεκτεινόμενων επιχειρήσεων σε χρηματοδότηση, μεταξύ άλλων αναπτύσσοντας τοπικές αγορές ιδιωτικών επενδυτικών κεφαλαίων και κεφαλαίων επιχειρηματικών συμμετοχών με κρατικά χρηματοδοτούμενες πρωτοβουλίες για την κινητοποίηση επενδύσεων. Να εξορθολογίσει τις δικαστικές διαδικασίες και να περιορίσει τη διάρκειά τους επιταχύνοντας τις αστικές διαδικασίες, θεσπίζοντας κώδικα για εναλλακτικούς μηχανισμούς επίλυσης διαφορών, αναθεωρώντας περαιτέρω τον κώδικα δικαστών και συνεχίζοντας τις προσπάθειες να επιταχυνθεί η δικαστική επίλυση διαφορών που αφορούν δημόσιες συμβάσεις.

([20]) SWD(2025) 95 — Second-stage country analysis on social convergence in line with the Social Convergence Framework (SCF), 2025 [Ανάλυση δεύτερου σταδίου ανά χώρα σχετικά με την κοινωνική σύγκλιση σύμφωνα με το πλαίσιο κοινωνικής σύγκλισης (SCF), 2025].

4. Να αναπτύξει λύσεις ευελιξίας χωρίς ορυκτά καύσιμα, συμπεριλαμβανομένης της ανταπόκρισης από την πλευρά της ζήτησης και της αποθήκευσης, οι οποίες θα συμβάλουν στο να καταστούν πιο προσιτές οι τιμές της ηλεκτρικής ενέργειας· να αναπροσαρμόσει τους ενεργειακούς φόρους με σκοπό την παροχή κινήτρων για τον εξηλεκτρισμό· να λάβει συγκεκριμένα μέτρα για τη σταδιακή κατάργηση των επιδοτήσεων ορυκτών καυσίμων, ιδίως στον βιομηχανικό τομέα· και να αυξήσει τη δυναμικότητα των δικτύων ηλεκτρικής ενέργειας εξορθολογίζοντας τη διαδικασία αδειοδότησης νέων δικτύων μεταφοράς και βελτιώνοντας την ποιότητα του δικτύου διανομής για να μειωθούν οι τεχνικές και μη τεχνικές απώλειες. Να επιταχύνει την απανθρακοποίηση του τομέα των μεταφορών στο πλαίσιο ολοκληρωμένης στρατηγικής με μεταρρυθμίσεις και επενδύσεις στη μετάβαση προς την ηλεκτρική κινητικότητα, αναβαθμίζοντας τις αστικές και διαπεριφερειακές δημόσιες μεταφορές και βελτιώνοντας τις σιδηροδρομικές υποδομές και λειτουργίες, μεταξύ άλλων αναλαμβάνοντας τις βραχυπρόθεσμες εργασίες οργανωτικής μεταρρύθμισης που απαιτούνται και την επιτάχυνση της ανάπτυξης του Ευρωπαϊκού Συστήματος Διαχείρισης της Σιδηροδρομικής Κυκλοφορίας στο σιδηροδρομικό δίκτυο για να βελτιωθούν η διαλειτουργικότητα, η αποδοτικότητα και η ασφάλεια. Να καταρτίσει σχέδιο για την ενίσχυση της ανθεκτικότητας των βασικών υποδομών στην κλιματική αλλαγή, συμπεριλαμβανομένης της υδροδότησης· να μεταρρυθμίσει το θεσμικό πλαίσιο για να βελτιωθούν η ικανότητα και η λογοδοσία των τοπικών παρόχων υπηρεσιών ύδρευσης· και να λάβει μέτρα για να αυξηθεί η ιδιωτική ασφαλιστική κάλυψη έναντι ζημιών που προκαλούνται από φυσικές καταστροφές.

5. Να αυξήσει το ποσοστό των γυναικών και των ατόμων από ευπαθείς ομάδες που εργάζονται ή αναζητούν εργασία και να βοηθήσει περισσότερους νέους να βρουν εργασία προωθώντας πιο ευέλικτες ρυθμίσεις εργασίας, επεκτείνοντας την τυπική προσχολική φροντίδα και εκπαίδευση και τη μακροχρόνια φροντίδα, ενισχύοντας τις ενεργητικές πολιτικές για την αγορά εργασίας και αντιμετωπίζοντας τις αναντιστοιχίες δεξιοτήτων. Να βελτιώσει τα εκπαιδευτικά αποτελέσματα ενισχύοντας τη συνεχή επαγγελματική εξέλιξη των εκπαιδευτικών με έμφαση στις προσεγγίσεις βάσει ικανοτήτων και ευθυγραμμίζοντας την αξιολόγηση των μαθητών με τις προσεγγίσεις αυτές, βελτιώνοντας τη σχολική αυτονομία και επεκτείνοντας την αξιολόγηση των εκπαιδευτικών. Να αντιμετωπίσει τη φτώχεια και τον κοινωνικό αποκλεισμό αυξάνοντας περαιτέρω την αποτελεσματικότητα και την αποδοτικότητα του συστήματος κοινωνικής προστασίας.

Βρυξέλλες, 8 Ιουλίου 2025.

Για το Συμβούλιο

Η Πρόεδρος

S. LOSE